

קורס מספר : 290.2756.01

סייעוד – תכנית השלמה לאחיות מוסמכות, מכללת מבח"ר

מועד : שנה"ל תשע"ה, 2014-2015, סמסטר א', יום ב', בין 15:15-13:45

שם המרצה : ד"ר חגית פרידמן

חידושים בחקר המוח

רקע:

מקצוע הסייעוד עובר שינויים משמעותיים בשנים האחרונות – אחים ואחיות משתתפים בניהול מצבו של המטופל ונדרשים לידע מעודכן בתחומי התמחותם. אחד מענפי המדע שמתחדש ומתעדכן באינטנסיביות הוא חקר המוח, והידע בתחום זה כבר מזמן אינו רק נחלתם של חוקרים ומדענים. בעולם המתעדכן של ימינו חשוב ביותר שגם אנשי הצוות הסייעודי יכירו את החידושים כמו גם את סימני השאלה המדעיים והאתיים שמתלווים אליהם. טכנולוגיות חדשות כמו סריקת מוח פונקציונאלית, או עירור ממוקד ורישום של פעילות מוחית באמצעות אלקטרודות חיצוניות, מאפשרים לאתר שינויים בפעילות המוח שכתוצאה מגידולים, תהליכי ניוון או מסיבות אחרות. שינויים אלה יכולים להתבטא בעוצמה בתפיסה, במודעות ובהתנהגות שלנו. אם בעשורים הראשונים של המאה ה-20 פריד וממשיכיו טלטלו את החברה כשטענו שחלקים לא מודעים בנפשנו מניעים את ההתנהגות שלנו, באו העשורים הבאים והוכיחו איך התפיסה וההתנהגות שלנו תלויות בפעילות מערכת העצבים. בשנים האחרונות נעשתה התקדמות טכנולוגית עצומה, ומדעי העצב כיום מאפשרים לנו להתקרב למציאת המנגנונים העצביים של ליקויים שונים. המידע הרב שקיים היום במדעי העצב בתחום של התפתחות והתנוונות המוח ומערכת העצבים נאסף וסונן במטרה להכיר את המנגנונים שמאחורי תהליכים אלה בצורה מעניינת ומקושרת לעולם הסייעוד.

תכני הקורס – נושאי הלימוד לפי התמחויות:

1. כלל ההתמחויות בסייעוד: על הפעלה של סכמות חשיבה אוטומטיות – יישום בעבודת האחות בהיבט טיפולי סיעודי (עם מטופל יחיד) ובהיבט ניהולי (עם צוות המחלקה)
2. התמחות בנוירולוגיה: תובנות מדעיות חדשות על מצבי הכרה והשלכותיהם לעבודה הקלינית. על רמת המודעות בשינויים במצב ההכרה – היבטים נוירולוגיים וקליניים
3. התמחות בנוירולוגיה: DBS - ממצאים חדשים מעדכנים הגדרות קליניות
4. שיקום חוט שדרה: דיסרפלקציה אוטונומית – חשיבות הטיפול הסייעודי המייד, ממצאים חדשים על המנגנון והפתרונות המשתקפים מתוך המחקר
5. שיקום אורטופדי ונוירולוגי ומחלקה פנימית: כאבי פנטום, מנגנון וגישות טיפוליות חדשות לשיקום קטועי גפיים
6. אחיות בית ספר וקהילה - גיל ההתבגרות – דיכאון, מנגנון ודרכי טיפול חדשות
7. גגיה וילודים: הערכה התפתחותית מוקדמת – חשיבות החלון ההתפתחותי המוקדם, גישות, מנגנונים, דילמות מדעיות, מקצועיות ואתיות

8. פגיה וילודים : התערבות מוקדמת – חשיבות החלון ההתפתחותי המוקדם, גישות, מנגנונים, דילמות מדעיות, מקצועיות ואתיות
9. התפתחות הילד : לקויות קשב וריכוז – חידושים בהבנת המנגנון, טיפול פרמקולוגי וטיפול נירופידבק
10. ילודים, תינוקות, פעוטות : כאב, מנגנונים והתמודדות. (ליזר נמוך עוצמה - מהגישה המסורתית לשימוש בקליניקה המערבית).
11. התמחות בגניקולוגיה : אנדומטריוזיס – מהתמקדות בכאב למנגנון שמערב את מערכת העצבים המרכזית
12. התמחות במחלקה פנימית וגסטרו : מעי רגיז - התפקיד של מערכת העצבים במחלה
13. התמחות בכאב, כלי דם ונירולוגיה : מיגרנות – ממצאים חדשים וגישות טיפול - זה מהדם או מהעצבים?
14. התפתחות הילד : אוטיזם – סימנים מוקדמים, התערבות מוקדמת
15. התמחות בנירולוגיה, שיקום וטרשת נפוצה - מהרקע והמנגנון לשיקום מיאלין לאחר נזק עצבי
16. התמחות ברפואה פנימית : פיברומיאלגיה - דלקת? חוסר איזון הורמנאלי? חוסר איזון עצבי?
17. התמחויות שונות : קנאביס רפואי - ישועה מול נזק פוטנציאלי לתפקוד המוח
18. התמחות בגריאטריה : דמנטיה ואלצהיימר – האומנם תהליכים ניווניים של הגיל השלישי? אבחון מוקדם ויישום של כלים חדשניים לעיכוב התהליך.
19. התמחות בקהילה ובבריאות הנפש : טראומה, פוסט טראומה, מודל וניתוח מנגנוני, EMDR

דרך ההוראה :

- בתכנית הקורס מפורטים נושאים שונים (יתכנו נוספים). הנושא הראשון ינתן על ידי המרצה בשבוע הראשון.
- כמו כן בשיעור הראשון יתחלקו התלמידות לזוגות וכל זוג יבחר נושא אחד.
- התלמידות יכינו סיכום קצר במצגת בנושא שבחרו לפי מאמרים שיקבלו מהמרצה – מאמר לכל תלמידה. המצגת של כל תלמידה (על מאמר) תכיל שלוש שקופיות שיתארו בנקודות את :
  1. המבוא, 2. התוצאות, 3. המסקנות, של המאמר שקיבלה.
- התלמידות יציגו את המצגות שלהן בכל שיעור וישתתפו באופן פעיל בדיון בכיתה בכל אחד מנושאי הלימוד.
- בכל שיעור יוקדש חלק מהזמן למצגות של התלמידות, וחלק מהזמן להוראה על ידי המרצה ולדיון בהשתתפות כלל התלמידות בכיתה.

חובות התלמיד :

- חובת נוכחות ב - 80% מהשיעורים.
- השתתפות במטלת כיתה כמפורט לעיל – הכנת מאמר והצגתו בכיתה.
- עמידה בבחינה - ציון 60 לפחות

מרכיבי הציון :

מטלת כיתה 30% מהציון

מבחן מסכם 70% מהציון

מקורות :

ספרים כלליים :

- De Haan M (2003) Cognitive neuroscience of development.
- Nelson CA and Luciana M, (2008), Handbook of developmental cognitive neuroscience. MIT Press.
- Piek JP (2006) Infant motor development. Human Kinetics. ISBN 073600226. 545p
- Usha G (2008) Cognitive development : the learning brain. Hove, East Sussex
- Volpe J. Neurology of the Newborn. (2008). 5th ed. Philadelphia: Elsevier, pp. 1-1042
- Shulman BB & Capone NC (2010) Language Development – Foundations, Processes, and Clinical Applications. Jones & Bartlett Learning.
- Gazzaniga MS et al., (2002). Cognitive neuroscience :the biology of the mind . New York : Norton.
- Kandel ER et al., (2000) Principles of neural sciences. 4th Ed. New York, Elsevier
- Solms M and Turnbull O (2003) The Brain and the Inner World. Other press LLC
- Bear MF, et al., new Ed. (2006) Neuroscience, exploring the brain. 3rd Ed. Lippincott Williams & Wilkins. 855 p

מאמרים :

יינתנו לתלמידות לפי הנושאים שייבחרו ויועלו לאתר הקורס עבור כלל התלמידות בכיתה.